

**PREMIUM
BANK**

“Premium Bank” ASC-nin Müşahidə Şurasının “06” sentyabr 2022-ci il tarixli qərarı ilə (Protokol № 68) təsdiq edilmişdir.

Elçin Əhmədov
Müşahidə Şurasının sədri

**“PREMIUM BANK” ASC
RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ
SİYASƏTİ**

Bakı - 2022

Mündəricat

1. Ümumi müddəalar.....	3
2. Anlayışlar.....	3
3. Risklərin növləri.....	4
4. Risklərin İdarəedilməsi sisteminin təşkili və fəaliyyət prinsipləri.....	8
5. Risklərin İdarəedilməsinin təşkilatı strukturu.....	13
6. Risklərin idarə edilməsi işinin təşkili.....	17
7. RİED-in fəaliyyət üsulları.....	18
8. RİED-nin Bankın bölmələri ilə qarşılıqlı əlaqəsi.....	19
9. Yekun müddəalar.....	19
Əlavə №1.....	20
Əlavə №2	21

1. Ümudmi Müddəalar

- 1.1. Bu Siyasət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, Azərbaycan Respublikasının maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının risklərin idarə olunmasını tənzimləyən Qaydalarına, digər normativ aktlara və “Premium Bank” ASC-nin (bundan sonra “Bank” adlanacaq) Nizamnaməsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.
- 1.2. Hazırkı Siyasət bank əməliyyatları və digər sövdələşmələrin həyata keçirilməsi zamanı maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin səmərəliliyini və tamlığını, aktiv və passivlərlə idarə edilmənin, o cümlədən aktivlərin qorunmasının təmin edilməsinin səmərəliliyini təmin etmək, həmçinin bank risklərinin idarəedilməsini təmin etmək məqsədilə hazırlanmışdır və buraya aşağıdakılar daxildir:
 - bankın maliyyə bazarlarında və, ümumiyyətlə, iqtisadiyyatda qeyri-müəyyənlik, qeyri-stabillik inkişaf şəraitində fəaliyyət göstərməsi zamanı yarana biləcək itkilərin qarşısının alınmasına, minimuma endirilməsinə, kompensasiyasına yönəldilmiş qarşılıqlı əlaqəli prosedur və siyasətlər kompleksi;
 - bank risklərinə daimi nəzarət edilməsi;
 - bank risklərinin Bankın maliyyə stabilliyinə və onun kreditor və əmanətçilərinin marağına təhlükə yaratmayacaq səviyyədə saxlanması üçün tədbirlərin görülməsi.
- 1.3. Hazırkı Siyasət aşağıdakıları müəyyən edir:
 - bankın risklərin idarəedilməsi ilə bağlı siyasətini;
 - bankın xassəsinə, miqyasına və fəaliyyət şərtlərinə uyğun gələn risklərin idarəedilməsi sisteminin təşkili və fəaliyyət göstərməsinin əsas prinsipləri;
 - bankın risklərin idarəedilməsi üzrə idarəetmə orqanlarının, bölmələrinin və vəzifəli şəxslərinin cavabdehliklərinin bölüşdürülməsi;
 - bank risklərinin idarəedilməsi prosesini tənzimləyən daxili sənədlər sisteminin təşkili prinsipləri;
 - risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarə edilməsi prinsipləri.
- 1.4. Bankda risklərin idarəedilməsi sistemi bank nəzarəti üzrə Bazel komitəsinin tövsiyələrini nəzərə almaqla, bank risklərinin idarə edilməsinə ümumi qəbul edilmiş yanaşma üsulları əsasında hazırlanır.

2. Anlayışlar

- Risk – ehtimal olunan və ya gözlənilməz hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan xərclərin (zərərin) bankın kapitalına mənfi təsir göstərməsi ehtimalı; *Risklərin idarəedilməsi sistemi* - bank risklərinin idarəedilməsi üsullarının (vasitə və metodlarının), o cümlədən bank risklərinin idarəedilməsi vasitələri olan və fəaliyyət şəraitində yaranmış qeyri-müəyyənliklər zamanı müsbət maliyyə nəticələri əldə etməyə, risk hallarını proqnozlaşdırmağa və onun mənfi təsirlərini aradan qaldırmaq və ya aşağı salmaq üçün tədbirlər görməyə imkan verən təşkilatı strukturların, strategiyaların, siyasət, üsul və prosedurların toplusu;

- *İtkilər* – Bankda risk hadisələri nəticəsində yaranmış itkilər, o cümlədən aktivlərin dəyərinin aşağı düşməsi, aktivlərin vaxtından əvvəl silinməsi, məhkəmə qərarlarına (fərmanlarına), Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun səlahiyyət almış orqanların qərarlarına əsasən pul ödənişləri, səhvlərin, qəzaların və digər analoji şəraitlərin aradan qaldırılmasına xərclər nəticəsində itkilər;
- *RİED* – Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti.

3. Risklərin növləri

3.1. Risklərin tipik növlərinin siyahısı Bankın daxili sənədlərində, risklərin qiymətləndirilməsinə beynəlxalq yanaşma üsulu əsasında verilir. Digər risklərin idarəedilməsinin məqsədə uyğunluğu Bankda qəbul edilmiş risk meyarlarını nəzərə almaqla, Bankın Strateji planında əks etdirilir. Bu Siyasət ilə tipik risklərə aşağıdakılar aiddir:

- **Kredit riski** – borclunun müqavilə şərtlərinə əsasən Bank qarşısında olan maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi və ya vaxtında, yaxud tam olaraq yerinə yetirməməsi nəticəsində Bankda itkilərin yaranma riski.
- **Bazar riski** - bu risk bazarda faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnələrinin, qiymətli kağızların və əmtəələrin dəyərində baş verən dəyişikliklərlə əlaqədar yaranır. Bazar riskinin aşağıdakı alt kateqoriyaları mövcuddur:
 - ✓ *faiz dərəcəsi riski* - faiz dərəcələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
 - ✓ *valyuta riski* – xarici valyuta məzənnələrinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
 - ✓ *kapital riski* - bankın aldığı qiymətli kağızların dəyərinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
 - ✓ *əmtəə riski* - bazarda əmtəələrin qiymətinin əlverişsiz dəyişməsi ilə əlaqədar yaranan risk;
- **Likvidlik riski** – Bankın öz öhdəliklərini tam həcmdə yerinə yetirə bilməməsi ilə bağlı yaranan itki riski. Likvidlik riski Bankın maliyyə aktivləri ilə maliyyə öhdəlikləri arasında tarazlığın pozulması nəticəsində (o cümlədən Bankın bir və ya bir neçə kontragentinin maliyyə öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirməməsi nəticəsində) və (yaxud) Bankın öz maliyyə öhdəliklərini dərhal və eyni zamanda yerinə yetirməsi üçün gözlənilməz zərurətin yaranması nəticəsində baş verir.
- **Əməliyyat riski** – daxili qaydaların, və bank əməliyyatlarının aparılması prosedurunun Bankın xassəsinə, fəaliyyət miqyasına və (yaxud) qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərinə uyğun gəlməməsi, kredit təşkilatının əməkdaşlarının və (yaxud) digər şəxslərin onları pozması (bacarıqsızlıq,

bilmədən və ya qəsdən görülən tədbirlər və ya tədbirsizlik nəticəsində), Bankın tətbiq etdiyi informasiya, texnoloji və digər sistemlərin funksional imkanlarının (xassələrinin) uyğunsuzluğu (kifayət olmaması) və onların xarab olması (işinin pozulması), həmçinin xarici hadisələrin təsiri nəticəsində birbaşa və ya dolayı itkilərin yaranma riski.

- ✓ İnsan resursu riski - bankın əməkdaşları tərəfindən bilərəkdən və ya bilmədən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı mövcud hüquqi aktların pozulması, səhv və nöqsanlara yol verilməsi nəticəsində yaranan risk;
- ✓ İT riski - bankın informasiya sistemi və ya texnologiyalarında baş verən problemlərlə əlaqədar yaranan risk;
- ✓ Hüquqi risk - hüquqi aktların, o cümlədən nəzarət orqanının və vergi orqanlarının hüquqi aktlarının tələblərinin pozulması, tam, vaxtında və ya düzgün tətbiq edilməməsi, bankın daxili qaydalarının qəbul edilməməsi, habelə daxili qaydalarda ziddiyyət və boşluqlar nəticəsində yaranan risk;
- ✓ Komplayens riski - cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi sahəsində olan hüquqi aktlara, o cümlədən nəzarət orqanının və maliyyə monitorinqi orqanının tələblərinə riayət edilməməsi nəticəsində yaranan hüquqi risk;
- ✓ Kənar risk - üçüncü tərəf və ya təbiətin vurduğu ziyan nəticəsində yaranan risk;
- **Strateji risk** - bu risk strateji hədəflərin düzgün seçilməməsi nəticəsində yaranır;
- **Nüfuz riski** - bu risk banka qarşı etimadın azalması və mənfi ictimai rəy nəticəsində yaranır;
- **Layihə riski** - bu risk bankın nəzərdə tutduğu layihələri icra zamanı səhvlər və kənar amillərin təsiri nəticəsində icra edə bilməməsi və ya qarşısına qoyduğu hədəflərə çatmaması kimi qəbul edilir.

3.2. Risk faktorları:

Bankın fəaliyyətinə xas olan əsas risk faktorları aşağıdakılardır:

Kredit riskinin faktorları:

a) Fərdi kredit risklərinin faktorları:

- Ölkədə və regionda iqtisadi və siyasi şəraitin qeyri-stabilliyi (maliyyə böhranı, inflyasiya, ayrı-ayrı bazarlarda əlverişsiz dəyişikliklər və s.);

- Borcalan fiziki şəxsin maddi vəziyyətinin və sosial vəziyyətinin (əmək haqqının dəyişməsi, təqaüdə çıxması, ailə qurması, uşaqların olması və s.) və ya borcalan hüquqi şəxsin maliyyə vəziyyətinin (maliyyə stabilliyinin, dövriyyə qabiliyyətinin, rentabelliyyətinin, likvidliyinin və s. göstəriciləri) dəyişməsi;
- Borcalanın kredit tarixçəsi (yoxdur, müsbət, mənfi);
- Girov kimi çətin realizə edilən və ya tez qiymətdən düşən qiymətli əşyaların qoyulması, girovun itirilməsi;
- Şəxsi faktor (borcalanın intizamsızlığı, qəsdən yalan məlumatın verilməsi, fırıldaq və s.);

b) Bankın korporativ kredit risk faktorları:

- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının maliyyə-kredit siyasətinin dəyişməsi (məcburi ehtiyat normalarının, uçot dərəcəsinin, risk normativlərinin və s.);
- Bankın kredit siyasətinin dəyişməsi (kredit portfelinin diversifikasiyası və konsentrasiyası dərəcəsi, kredit portfelinin strukturu, ehtiyatların fəaliyyətin digər istiqamətlərinə yönəldilməsi, yeni kredit alətlərinin tətbiq edilməsi, kredit məhsulları ilə iş texnologiyasının keyfiyyəti, girov siyasəti və s.);
- Şəxsi faktor (Bankın əməkdaşlarının bacarıq və təcrübəsi, kollektivdə mikro mühit, sui istifadələr və s.).

c) Bazar riski faktorlarına aşağıdakılar daxildir:

• *Kapital riskinin faktorları:*

- Maliyyə alətlərinin bazar qiymətlərinin ümumi tərəddüdü;
- Bankın yerinə yetirdiyi fond əməliyyatları həcmnin dəyişməsi;
- Qiymətli kağızlarının və törəmə maliyyə alətlərinin emitenti ilə bağlı amillərin təsiri ilə ticarət portfelinin qiymətli kağızlarının və törəmə maliyyə alətlərinin bazar qiymətinin əlverişsiz istiqamətdə dəyişməsi;

• *Valyuta riskinin faktorları:*

- Valyuta məzənnəsinin dəyişməsi;
- Bankın həyata keçirdiyi valyuta əməliyyatlarının həcmnin dəyişməsi;
- Xarici valyutada verilmiş aktiv və passivlərin dəyəri arasında tarazlığın olmaması.

• *Faiz riskinin faktorları:*

- Bazarda faiz dərəcələrinin səviyyəsinin dəyişməsi;
- Vəsaitlərin cəlb edilməsi və yerləşdirilməsi dərəcələri arasında fərqin (spread) dəyişməsi;
- Faiz riskinə həssas olan və ya həssas olmayan aktiv və passiv portfellərinin strukturunda dəyişiklik;

- Bankın həyata keçirdiyi faiz riskinə həssas olan və ya həssas olmayan əməliyyatların həcminin dəyişməsi;
- Bank əməliyyatlarının idarə edilməsində yol verilmiş və risk mövqelərinin yaranmasına səbəb olan səhvlər;
- Faiz risklərinin səmərəsiz hedcinq proqramı.

ç) Likvidlik riskinin faktorları:

- Bankın maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin müddətlər, məbləğlər üzrə və ayrı-ayrı valyutalar nöqtəyi-nəzərindən (o cümlədən Bankın bir və ya bir neçə kontragentlərinin öz maliyyə öhdəliklərinin vaxtında yerinə yetirməməsi nəticəsində) tarazlaşdırılmaması;
- Bankın öz maliyyə öhdəliklərini dərhal və hamısını birdən yerinə yetirməsi zərurətinin yaranması.

d) Əməliyyat riski faktorları:

- Bankın bölmələrin və əməkdaşların səlahiyyətlərini bölüşdürmək sahəsində, bank əməliyyatlarını və digər sövdələri yerinə yetirmək, onları sənədləşdirmək və hesabatda əks etdirmə sahəsində təşkilati quruluşunun kamil olmaması, bankdaxili qayda və prosedurların olmaması və əməkdaşların təyin edilmiş qayda və prosedurlara əməl etməməsi, daxili nəzarətin səmərəsizliyi;
- Sistem və avadanlığın işində nasazlıqlar;
- Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, Bankın təsis və daxili sənədlərinə, işgüzar dövriyyənin adətlərinə, peşəkar etika prinsiplərinə əməl etməməsi, kreditorlar, əmanətçilər və digər müştəri və kontragentlər qarşısında müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi, daxili sənədlərdə müştərilərin və kontragentlərin, səhmdarların, idarəetmə orqanlarının və (yaxud) əməkdaşların maraqlarının toqquşmasını təsirli şəkildə tənzimləməyə, o cümlədən maraqların toqquşmasının mənfi nəticələrini minimuma endirməyə, həmçinin müştərilər və kontragentlər tərəfindən şikayətlərin, məhkəmə iddialarının qaldırılmasının və (yaxud) nəzarət və tənzimləyici orqanlar tərəfindən təsir edilməsinin qarşısını almağa imkan verən mexanizmlərin olmaması;
- Bankın, onun filiallarının, o cümlədən sahiblərinin cinayət yolu ilə alınmış gəlirlərin leqallaşdırılması və terrorizmin maliyyələşdirilməsi halları, həmçinin Bankın vicdansız müştəriləri və kontragentləri və (yaxud) əməkdaşlarının həyata keçirdiyi digər qanunsuz fəaliyyətlər ilə səmərəli mübarizə aparmaq qabiliyyətinin olmaması;
- İşçilərin toplanması və vəzifəyə təyin edilməsi zamanı kadrlar siyasətinin çatışmazlığı, “Öz işçini tanı” prinsipinə əməl edilməməsi;
- Bankla səhmdarların, müştərilərin və kontragentlərin, həmçinin digər maraqlı şəxslərin maraqlarının toqquşması;
- Fiziki və (yaxud) hüquqi şəxslərin Bankın maraqlarına qarşı yönəlmiş təsadüfi və ya qəsdli hərəkətləri;
- Bankın nəzarətindən kənar əlverişsiz xarici şəraitlər.

e) Strateji risk faktorları:

- Bankın fəaliyyətinin strateji məqsədlərinə çatmasını təmin edəcək ehtiyatların (maliyyə, maddi-texniki, insan) və təşkilatı tədbirlərin (idarəetmə qərarlarının) olmaması və ya tam həcmdə təmin edilməməsi;
- Bankın öz rəqibləri qarşısında üstünlük qazana biləcəyi fəaliyyətin perspektiv istiqamətlərinin səhv və ya kifayət qədər əsaslandırılmamış təyini;

f) Nüfuz riski faktorları:

- Kütləvi informasiya vasitələrində Bank, yaxud onun əməkdaşları, səhmdarları, idarə orqanlarının üzvləri, filialları, tabe və törəmə təşkilatları haqqında mənfi məlumatın dərc edilməsi;

g) Layihə riski faktorları:

- Bank tərəfindən seçilmiş layihələrin düzgün qiymətləndirilməməsi nəticəsində uğursuz olması;

3.3. Qəbul edilmiş risklərin həyata keçirilməsi halında mümkün itki növləri:

- Aktivlərin dəyərinin azalması;
- Maddi aktivlərin oğurlanması;
- Məhkəmələrin qətnamələri (qərarları), Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun səlahiyyət almış orqanların qərarları əsasında edilən ödənişlər;
- Müştərilər və kontragentlərə, o cümlədən kredit təşkilatının əməkdaşlarına kredit təşkilatının günahı ucbatından məhkəmədən kənar dəymiş zədələrin əvəzinin ödənməsi məqsədilə edilən pul ödənişləri;
- Təsərrüfat fəaliyyətinin bərpasına və səhvlərin, qəzaların, təbii fəlakətlərin və digər analogi hadisələrin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün çəkilən xərclər;
- Digər itkilər.

4. Risklərin idarəedilməsi sisteminin təşkili və fəaliyyət prinsipləri

4.1. Risklərin idarəedilməsi sisteminin təşkilinin əsas prinsipləri.

4.1.1. Bankın risklərin idarəedilməsi sistemi aşağıdakı prinsiplərə əməl etməlidir:

- Bankın xassəsinə, miqyasına və fəaliyyət şərtlərinə uyğun olmalıdır (o cümlədən risklərin idarəedilməsinə çəkilən xərclərin minimuma endirilməsini təmin etməlidir);
- Bankın məruz qaldığı risklərin çeşidlərində əsaslı dəyişiklərə səbəb olacaq biznesin genişlənməsi hallarında (aparılan əməliyyatların sayının artması,

bazarın yeni segmentlərinin tutulması, fəaliyyət miqyaslarının artması), o cümlədən tənzimləyicilərin tələblərinin dəyişməsi hallarında inkişaf etməlidir (risklərin idarəedilməsinə yaxınlaşma üsullarını dəyişmək);

- Risk hallarının baş verməsi hallarına, daha doğrusu faktiki olaraq baş vermiş itkilərə cavab verməlidir;
- Risklərin səbəblərini aradan qaldırmaqla, onların qarşısını almaq, daha doğrusu, risk hallarının və onların nəticələrinin ağırlığını azaltmaq məqsədilə mövcud biznes proseslərin dəyişdirilməsinə yardım etmək.

4.1.2. Risklərin idarəedilməsi sisteminin Bankın xassəsinə, miqyaslarına və fəaliyyət şəraitlərinə uyğunluğunu təmin etmək üçün, həmçinin müxtəlif növlü risklərin Bankın işgüzar fəaliyyətinə eyni dərəcədə təsir etmədiyini nəzərə almaqla, risklərin idarəedilməsi sisteminin ilk növbədə Bankın əsas risk növlərindən müdafiəsinə yönəlməlidir. Bu risklər Bankda qəbul edilmiş 7 risk meyarlarını nəzərə almaqla, Bankın müxtəlif risklərə məruz qalma mümkünlüyünün müntəzəm (ən azı ildə 1 dəfə) qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilir. Bankın İdarə Heyəti Bankın qəbul etdiyi risklərin faktiki strukturunu tənzimləyən və onun dəyişməsinə proqnozlaşdıran daxili sənədləri təsdiq edir.

4.1.3. Risklərin idarəedilməsi sisteminin inkişafı prinsipinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Bank risklərin idarəedilməsinə cavabdeh olan bölmələrin işçilərinin peşəkarlığının daimi yüksəldilməsini, faktiki olaraq yaranan risk növlərinin müntəzəm təhlilini, qısa və orta müddətə proqnozlaşdırılmasını təmin edir.

4.1.4. Risk hadisəsinə cavab reaksiyası prinsipini təmin etmək üçün RİED Bankın üzləşdiyi itkilərin həcminə, onların baş verməsinə və kompensasiya üsullarına dair məlumatları əks etdirən analitik məlumatlar bazasını yaradır. İtkilər üzrə məlumatlar bazası aşağıdakı prinsipləri nəzərə almaqla təşkil olunur:

a) məlumat bazasında qeydə alınan risk hadisələri Bankın faktiki olaraq üzləşdiyi aşağıdakı kimi itkilər şəklində mühasibatlıq uçotunda əks etdirilməlidir:

- Aktivlərin dəyərinin azalması hesabına;
- Aktivlərin vaxtından əvvəl silinməsi;
- Məhkəmələrin qətnamələri (qərarları), Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun səlahiyyət almış orqanların qərarları əsasında edilən ödənişlər;
- İşçilərin səhvlərinin, oğurluq hallarının, informasiya sistemlərinin nasazlığının, qəzaların, təbii fəlakətlərin və digər analoji şəraitlərin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün pul vəsaitlərinin xərclənməsi;
- Digər itkilər.

b) məlumatlar bazasının ayrıca götürülmüş bölməsində xarici məlumat, daha doğrusu, digər kredit təşkilatlarında baş vermiş risk hadisələrinə dair müxtəlif etibarlı mənbələrdən alınmış məlumatlar qeyd edilə bilər.

4.1.5. Risk hadisələrinin qarşısının alınması prinsipinin həyata keçirilməsi üçün RİED risk göstəriciləri üzrə məlumatlar bazasını təşkil edir. Risk göstəriciləri üzrə məlumatlar bazası aşağıdakı məqsədlərlə yaradılır:

- Risk hallarının qarşısını almaq işləri üçün lazım olan analitik məlumatın toplanması;
- Sonrakı limitləşmə üçün əsas risk göstəricilərinin seçilməsi.

4.1.6. Risk hadisələrinin qarşısının alınması üçün işin ayrıca istiqaməti – Bank üçün yeni bank məhsulları, bank və qeyri-bank əməliyyatlarının növləri üzrə risk xəritəsinin hazırlanması.

4.1.7. RİED-nin riskləri idarəetmə sisteminin keyfiyyətinin yoxlanması üçün:

- Hər ay Bankın kreditlərin keyfiyyət göstəricilərinin, itki risklərinin, vaxtı keçmiş kreditlərin payının, iri kredit risklərinin konsentrasiyasının, səhmdarlar (iştirakçılar) üçün kredit risklərinin konsentrasiyasının və insayderlər üçün kredit risklərinin konsentrasiyasının qiymətləndirilməsi nəticələri üzrə müəyyən edilən aktivlərin qiymətləndirilməsi həyata keçirilir;
- Bazar və əməliyyat riskləri üzrə aylıq qiymətləndirmələri həyata keçirir nəticələrinə müvafiq olaraq rəy bildirir;
- Hər ay banklararası bazardan asılılığın, iri kreditorların və əmanətçilərin riskindən asılılığın göstəricilərinin qiymətləndirilməsi aparılır;
- RİED hər ay risklərin idarəedilməsi sisteminin keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinə dair hesabat hazırlayır İdarə Heyətinə təqdim edir və hər rüb RİK-ə təqdim edir.

4.2. Risk faktorlarının aşkar edilməsi

4.2.1. Bank hazırki inkişaf mərhələsində Bank üçün ən əhəmiyyətli olan risk faktorlarının aşkar edilməsi üzrə müntəzəm işlər aparır. Çoxsaylı risk faktorları arasından iki şərtin – hər hansı əlverişsiz hadisənin baş vermə mümkünlüyü (ehtimalı) və onun Banka təsir dərəcəsinin, uzlaşması əlamətinə görə ən vacib risklər seçilir.

4.2.2. Bank üçün ən vacib risk faktorlarının ayırd edilməsində Bankın istifadə etdiyi üsullar Bankda risklərin idarəedilməsi sisteminin inkişaf səviyyəsindən, hər hansı risk növünün təsirinə məruz qalmış əməliyyatların həcmindən asılı olaraq və müxtəlif risklərin idarəedilməsi siyasətinin dəyişməsi zamanı dəyişə bilər.

4.2.3. Risklərin idarəedilməsi sisteminin cari inkişaf mərhələsində riskin əhəmiyyətli faktorlarının aşkar (müəyyən) edilməsi üçün Bankda müxtəlif risk növlərinin həyata keçməsindən yaranmış itkilərə dair əldə olan statistik məlumatların

kəmiyyət təhlili ilə tamamlanmış ekspert üsulundan istifadə edilir.

- 4.2.4. Risklərin konkret növləri üzrə əhəmiyyətli amillərin aşkar edilməsinin təfərrüatlı qaydası İdarə Heyətinin təsdiq etdiyi riskin konkret növlərinin idarəedilməsi üzrə Qaydalarda müəyyən edilir.

4.3. Risk faktorlarının qiymətləndirilməsi

- 4.3.1. Bankın risk faktorlarının qiymətləndirilməsi üçün istifadə etdiyi üsullar Bankda risklərin idarəedilməsi sisteminin inkişaf səviyyəsindən asılı olaraq və müxtəlif risklərin idarəedilməsi siyasətinin dəyişməsi zamanı dəyişə bilər.
- 4.3.2. Risklərin konkret növləri üzrə risk faktorlarının qiymətləndirilməsinin təfərrüatlı qaydası İdarə Heyətinin təsdiq etdiyi risklərin konkret növlərinin idarəedilməsi üzrə Qaydalarda müəyyən edilir.

4.4. Toplam məqbul risk səviyyəsinin müəyyən edilməsi qaydası

- 4.4.1. Riskin məqbul toplam səviyyəsi itkilərin hesabat dövrü ərzində Bankın maliyyə sabilliyi və onun kreditorlarının və əmanətçilərinin maraqları üçün təhlükə yaratmayacaq maksimum kəmiyyətdir.
- 4.4.2. Riskin məqbul toplam səviyyəsinin kəmiyyəti Müşahidə Şurası tərəfindən risklərin idarəedilməsi üzrə seçilmiş strategiyayı nəzərə almaqla və formalaşmış ehtiyatların və gəlirin hesablaşma kəmiyyətinin cəmindən artıq olmamaq şərti ilə müəyyən edilir.
- 4.4.3. Məqbul toplam risk səviyyəsinin kəmiyyəti siyahısı və təyin edilmə qaydası risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsi üzrə daxili sənədlərdə təsvir edilən limitlər sistemi və normativ göstəricilər vasitəsilə müəyyən edilir.

4.5. Riskin monitorinqi və riskə nəzarət

- 4.5.1. Risklərin monitorinqi riskin səviyyəsinin artması ehtimalının qarşısını almaq üçün aparılır.
- 4.5.2. Riskin monitorinqi Bankın fəaliyyət göstəriciləri sisteminin (o cümlədən statistik, maliyyə) müntəzəm təhlili vasitəsilə, məsələn: riskin səviyyəsinin əsas göstəriciləri sistemindən, yəni nəzəri və ya empirik baxımdan Bankın qəbul etdiyi risk səviyyəsi ilə bağlı olan göstəricilər və ya parametrlərdən istifadə etməklə aparılır. Əsas göstəricilər üçün limitlər (hədd kəmiyyətləri) təyin edilə bilər ki, bu da Bank üçün əhəmiyyətli olan risklərin aşkar edilməsinə və onlara vaxtında müvafiq təsir göstərilməsinə imkan verəcək.
- 4.5.3. Risklərin müxtəlif növlərinin monitorinqinin aparılma dövrüliyi və qaydası risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsi üzrə Qaydalarda təsvir edilmişdir.
- 4.5.4. Toplam risk səviyyəsinə, risklərin idarəedilməsi üzrə təyin edilmiş qayda və prosedurların yerinə yetirilməsinə nəzarət Bankın risklərin idarəedilməsi sistemi çərçivəsində həyata keçirilir. Toplam risk səviyyəsinə strateji nəzarəti Müşahidə Şurasının nümayəndələrinin iştirakı ilə Bankın İdarə Heyəti aparır. Toplam riskin səviyyəsinə taktiki nəzarət Bankın icraedici orqanları, Risklər üzrə Komitə tərəfindən həyata keçirilir. Toplam riskin səviyyəsinə subsidiar nəzarəti RİED, operativ nəzarəti isə nəzarət edici və icra edici bölmələr

tərəfindən həyata keçirilir.

4.5.5. Bankın risklərin idarəedilməsi sahəsində aşağıdakılara nəzarət edilir:

- Təyin edilmiş limitlərə və normativ göstəricilərə əməl etmə;
- Tənzimləyici orqanların normativ aktlarının və Bankın risklərin idarəedilməsi üzrə daxili sənədlərinin tələblərinə əməl etmə;
- Risklərin idarəedilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş tədbirlər planlarının yerinə yetirilməsi;
- Riskin əsas göstəriciləri əsasında risklərin idarəedilməsi sisteminin səmərəliliyi.

4.6. Riskin minimallaşdırılması

4.6.1. Bank riskin minimallaşdırılması üçün aşağıdakı əsas üsullardan istifadə edir:

- *Kredit riski*: borcalanın krediti ödəmə bacarığının təhlili, kredit portfelinin diversifikasiyası, kreditin təminatı, girovların sığorta edilməsi, ssudalar, ssuda və ona bərabər borclar üzrə mümkün itkiləri ödəmək üçün ehtiyatların yaradılması, yüksək kredit riskinə malik sövdələrin həyata keçirilməsi üçün xüsusi qərar qəbuletmə ardıcılığın tətbiqi, borcun vaxtından əvvəl ödənməsi və öhdəliklərə xitam verilməsi şərtlərinin hazırlanması üzrə tələblərə əməl edilməsi.
- *Bazar riski*:
 - *Kapital riski* - əməliyyat limitlərinin qoyulması (stop-loss, emitentlər üzrə fərdi limitlər);
 - *Valyuta riski* – açıq valyuta mövqələrinə limitlər (Bankın toplam valyuta mövqeyinə limit, ayrı-ayrı valyutalar üzrə sub-limitlər);
 - *Faiz riski* – maliyyə sənədlərinin əsas kateqoriyaları üçün müddətli qrup nöqtəyi-nəzərindən müxtəlif valyutalarla ifadə edilmiş faiz ehtiyatlarının təhlili (GAP – təhlil), cəlb edilən və yatırılan faiz ehtiyatları arasında fərqin müəyyən edilməsi, müxtəlif müddət və valyuta qrupları üzrə faiz marjasının hesablanması.
- *Likvidlik riski*: pul vəsaitlərinin axınının proqnozlaşdırılması, xəbərdaredici göstəricilərin hesablanması, limitlər (likvidliyin maksimum fərq kəmiyyəti və Bankın daxili sənədləri ilə təyin edilən digər limitlər), hadisələrin gözlənilməz istiqamətdə inkişafı zamanı likvidliyin bərpa edilməsi üzrə tədbirlərin planlaşdırılması, likvidlik vəziyyətinin stress-sınağı. Likvidlik riskinin idarəedilməsi məqsədilə likvidlik ehtiyatları formalaşdırılır (likvidlik “yastığı”).
- *Əməliyyat riski*: səlahiyyətlərin bölünməsi, fəaliyyətin tənzimlənməsi, bank texnologiyalarının avtomatlaşdırılması, itkilərin uçotu, risk xəritələrinin yaradılması, risk və nəzarətlərin özünü qiymətləndirilməsinin həyata keçirilməsi, riskin əsas göstəricilərinin monitorinqi, daxili nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsi. Qərarların qəbuletmə çərçivəsində idarəetmə orqanlarının

səlahiyyətlərinin bölüşdürülməsi, Bankın fəaliyyətinin mümkün yeni istiqamətlərini müəyyən etmək və yeni strateji məqsədləri qarşıya qoymaq üçün bank xidmətləri bazarının monitorinqi, Bankın əməkdaşlarının ixtisasının artırılması, xarici auditin, daxili nəzarət sisteminin səmərəli təşkili.

- h) *Strateji risk*: Empirik məlumatların dəqiq analizi, bazar və sektorun analizinin aparılması, makro iqtisadi və bankın daxili potensialının analiz edilməsi, verilmiş proqnozların icrası ilə bağlı monitorinqlərin aparılması, strateji hədəflərin müəyyən edilməsi zamanı adıyyatı strukturların potensialının və resurslarının qiymətləndirilməsi.
- i) *Nüfuz riski*: yeni dəyişikliklər və daxili qaydalarla bağlı 1-ci müdafiə xəttinin mütəmadi təlimləndirilməsi, mütəmadi olaraq "Mystery Shopping" (sirli alıcı) metodu ilə xidmət şəbəkəsinin qiymətləndirilməsi.
- j) *Layihə riski*: Planlaşdırılan layihələrin biznes planlarının hazırlanması, proseslərin ardıcılıqlarının müəyyən edilməsi, layihə üzrə gəlir və xərclərin düzgün planlaşdırılması, hədəf kateqoriyasının və bazar araşdırmalarının aparılması, adıyyatı strukturlar mərhələlər üzrə iştirakı və işçi tələblərinin düzgün müəyyən edilməsi.

4.6.2. Hər hansı səbəbdən riskin səviyyəsini aşağı salmaq mümkün olmur, İdarə Heyəti onun qəbul edilməsinə dair qərar qəbul edə bilər. Riskin məqbul səviyyəyə endirilməsi riskin yaranması ilə əlaqədar olan əməliyyatların həcmünün məhdudlaşdırılması ilə əldə edilir. Müstəsna hallarda Müşahidə Şurası məhdud dövr ərzində müəyyən maliyyə əməliyyatlarının aparılmasından, yeni xidmət və məhsulların və yüksək risk ilə müşayiət olunan digər fəaliyyətlərin tətbiq edilməsindən imtina etməklə riskdən çəkinmə yaxud riskin ötürülməsi taktikasından istifadə etmək qərarı qəbul edə bilər.

5. Risklərin İdarəedilməsinin təşkilatı strukturu

- 5.1. Risklərin idarəedilməsinin əlaqələndirilməsi və mərkəzləşdirilməsi məqsədilə Bankda RİED – Bankın əməliyyatlar (sazişlər) apararı, fəaliyyətləri birbaşa risklər yaradan bütün bölmələrindən asılı olmayan bölmə fəaliyyət göstərir.
- 5.2. Risklərin idarə edilməsi prosesində bankın Müşahidə Şurası, Risklərin idarə edilməsi komitəsi (bundan sonra - RİK), İdarə Heyəti, Kredit komitəsi, Baş risk inzibatçısı, risklərin idarə edilməsi bölməsi, biznes bölmələri və daxili auditin səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının qeyd edilmişdir. Əlavə səlahiyyətlər aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

5.2.1. Müşahidə Şurasının səlahiyyəti:

- İri sazişlərin və yerinə yetirilməsində maraq olan sazişlərin təsdiq edilməsi (qanunla, Bankın Nizamnaməsi, nəzarət və idarə orqanlarının normativ

sənədləri və belə sazişlərin təsdiqi qaydalarına dair daxili sənədlərlə müəyyən edilmiş hüdudlarda).

- Risklərin səviyyəsinə dair hesabatların məzmununun və müntəzəmliyinin, həmçinin Bankın qəbul etdiyi risklərə dair səhmdarlara operativ məlumat verilməsinin müəyyən edilməsi;
- İri sövdələşmələrin, Bankla əlaqədar şəxslərlə sövdələşmələrin və yerinə yetirilməsində marağı olan sövdələşmələrin təsdiq edilməsi (qanunla, Bankın Nizamnaməsi, nəzarət və idarəetmə orqanlarının normativ sənədləri və belə sövdələşmələrin təsdiqi qaydalarına dair daxili sənədlərlə müəyyən edilmiş hüdudlarda).
- RİED-inə dair Əsasnamənin təsdiqi.

5.2.2. Risklərin İdarəedilməsi Komitəsinin səlahiyyətləri (bundan sonar RİEK):

- Risklərin idarəedilməsi üzrə fəaliyyətin təşkili və əlaqələndirilməsi;
- Bankın risklərin idarəedilməsinə dair ümumi siyasətinin hazırlanmasında iştirak və onun həyata keçirilməsinə nəzarət;
- Risklərin idarəedilməsinə dair daxili sənədlərin layihə formasının razılaşdırılması;
- Bank risklərinin kompleks qiymətləndirilməsi;
- Risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsinə dair daxili əsasnamə və qaydalarda onun səlahiyyətinə aid edilmiş səlahiyyətlərin yerinə yetirilməsi.

5.2.3. İdarə Heyətinin səlahiyyətləri:

- Daxili sənədlərin, tədbir planlarının və təsdiq olunması Müşahidə Şurasının səlahiyyətinə daxil olan risklərin idarə edilməsini tənzimləyən digər daxili sənədlərin layihələrini Müşahidə Şurasına təqdimatı;
- Bank risklərinin idarəedilməsi sisteminin işinə və bank risklərinin qiymətləndirilməsinə daimi nəzarətin təşkili;
- Bank risklərini müvafiq şəkildə əks etdirən inzibati hesabat sisteminin təsdiqi;
- Risklərin idarəedilməsini tənzimləyən daxili sənədlərə baxılması və yekun baxılması üçün RİK-ə göndərilməsi;
- RİED-inin əməliyyatları (sövdələşmələri) həyata keçirən, itki risklərinə məruz bölmələrdən müstəqilliyinin təmini;
- Müşahidə Şurasına bankın qəbul etdiyi risklərə, təyin edilmiş risk limitlərinə əməl edilməməsinə dair operativ məlumatlandırılması;
- RİED-inin işçilərinin vəzifə təlimatlarının təsdiqi;
- Daxili audit Departamentinin nəzarət üsullarının məqsədəuyğunluğunu, limit və prosedurlara əməl edilməsini təhlil etməsinin və qiymətləndirməsinin təmin edilməsi;
- Risklərin idarəedilməsini tənzimləyən daxili sənədlərin təsdiqi (Müşahidə Şurasının və İdarə Heyətinin Sədrinin təsdiq etdiyi sənədlərdən başqa);
- Risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsi üzrə daxili sənədlərdə siyahısı

verilmiş limitlərin təsdiqi (digər idarəetmə orqanlarının təsdiq etdiyi limitlərdən başqa);

- Bankın uzun müddət riskin təsiri altında qaldığı hallarda böhran şəraitləri üçün tədbirlər kompleksinin (planını), o cümlədən gözlənilməz hallarda tədbirlər planının (Bankın maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin aramsızlığını və/yaxud bərpasını təmin etmə planları) təsdiqi;
- Ümitsiz borcların formalaşdırılmış müvafiq ehtiyatlar hesabına Bankın balansından silinməsi məqsədilə müraciətə baxılması və təsdiqi üçün Müşahidə Şurasına göndərilməsi.

5.2.4. Kredit komitəsinin səlahiyyətləri:

- Kredit siyasətinə uyğun kredit müraciətlərinə dair qərar qəbulu;
- Kredit risklərini tənzimləyən daxili sənədlərin layihə variantlarının nəzərdən keçirilməsində iştirak;
- Yüksək riskli kreditlər və eyni tipli tələblər (ssudalar) portfelleri üzrə hesablanan və faktiki ehtiyatların həcmnin təyin edilməsi.

5.2.5. Daxili audit departamentinin səlahiyyətləri:

- Risklərin idarəedilməsi üzrə daxili sənədlərə, limitlərə və prosedurlara əməl edilməsinin yoxlanması;
- Limit və prosedurlara nəzarət üsullarının və əməl edilməsinin məqsədə uyğunluğunun təhlili və qiymətləndirilməsi.

5.2.6. RİED-nin səlahiyyətləri:

- Bankın fəaliyyətinin bütün şərtlərini risk faktorlarının mövcud olması və ya yaranma ehtimalı baxımından təhlil etməklə risklərin aşkar edilməsi;
- Bank risklərinin idarəedilməsi sisteminin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasına dair tövsiyələrin işlənilib hazırlanması;
- Bank üzrə ümumi risklərin müntəzəm qiymətləndirilməsi və onun bu fəaliyyət istiqamətlərini təşkil edən fəaliyyət istiqamətlərinə, daxili proseslərə, informasiya-texnologiya sistemlərinə və bank məhsullarına görə bölünməsi;
- Bankın fəaliyyət göstəriciləri sistemini müntəzəm tədqiq etməklə risklərin monitorinqinin həyata keçirilməsi. Bankın struktur bölmələri tərəfindən risklərin monitorinqinin aparılmasına nəzarət və Bankın rəhbərliyinə aparılan monitorinqin nəticələrinə dair vaxtında məlumatın verilməsi;
- Risklərin həcmnin təyin edilmiş normativ və limitlərdən yayınmasının aradan qaldırılması üzrə operativ tədbirlərin görülməsi;
- Bank risklərinin idarəedilməsi məqsədilə təyin edilmiş qayda və prosedurlara əməl edilməsinə nəzarət;
- Bank əməkdaşlarında risklərin idarəedilməsi növlərinə və üsullarına dair biliyin formalaşdırılması.

5.2.7. Bankın struktur bölmələrinin səlahiyyətləri:

- Gündəlik fəaliyyətində öz səlahiyyəti daxilində riskləri idarə edir;
- Aidiyyəti risk limitlərinə riayət olunmasını təmin edir.

5.3. Banka xas risklərə daxili nəzarət aşağıdakılardan ibarət olur:

5.3.1. Mahiyyətinə görə risklərə daxili nəzarətin aşağıdakı növləri var:

- *İnzibati nəzarət* - əməliyyatların ancaq buna səlahiyyəti olan şəxslər tərəfindən və müəyyən prosedurlara ciddi əməl etməklə, həmçinin Bankın təyin etdiyi limit və məhdudiyyətlər həddlərində aparılması;
- *Maliyyə nəzarəti* - əməliyyatların müxtəlif maliyyə xidmət və əməliyyatlarına tətbiq edilən bank risklərinə dair qəbul edilərək daxili sənədlər vasitəsilə möhkəmləndirilmiş siyasətlərə uyğun aparılması və onların uçot və hesabatlarda lazımı qaydada əks etdirilməsi.

5.3.2. Keçirilmə mərələsinə görə inzibati və maliyyə nəzarəti ilkin, cari və növbəti nəzarətlərə bölünür. Təsdiq edilmiş limit və məhdudiyyətlərin, qayda və prosedurların pozuntusu aşkar edildikdə risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsi üzrə Qayda və Əsasnamələrlə tənzimlənən prosedurlar həyata keçirilir:

- *İlkin nəzarət* qarşısını alma xarakteri daşıyır və Bankın bu və ya digər əməliyyatlarında əvvəlki dövrü əhatə edir. İlkin nəzarəti kontragentlərlə sövdələşmələrin bağlanmasına cavabdeh olan işçilər, həmçinin onların birbaşa rəhbərləri yerinə yetirir.
- *Cari nəzarət* hər gün yerinə yetirilir və bank əməliyyatlarını və digər sövdələşmələri yerinə yetirmə proseslərində Bankın və onun xidmətlərinin fəaliyyətini tənzimləyir. Cari nəzarətin əsas faktorları:
 - ✓ Bank əməliyyatları və digər sövdələşmələrin həyata keçirilməsi prosesində nəzarət və icraedici funksiyaların Bankın əməkdaşları arasında bölüşdürülməsi;
 - ✓ Bank tərəfindən maliyyə göstəricilərinə, digər təsdiq edilmiş parametrlərə, təsdiq edilmiş plan və proqramlara, uçot siyasətinə əməl etməsinin monitorinqi sisteminin olması;
 - ✓ Bankın İdarə Heyətinin, Kredit komitəsinin və RİEK-in bank riskləri göstəricilərinin cari vəziyyətinə dair operativ və düzgün məlumatlandırılması sisteminin olması.
- *Növbəti nəzarət* sövdələşmələrin yerinə yetirilməsi və əməliyyatların aparılmasından sonra Bank portfəllərinin keyfiyyətini təhlil etməklə, risk hadisələrinin baş verdiyi hallarda Bankın maliyyə itkilərinin ümumi həcmi qiymətləndirməklə həyata keçirilir. Növbəti nəzarəti RİED müntəzəm əsasla yerinə yetirir.

5.4. Risklərin ayrı-ayrı növlərinin idarəedilməsi üzrə daxili sənədlər aşağıdakıları təyin edir:

- Müşahidə Şurası, icraedici orqanlar, Bankın risklərinin idarəedilməsi üzrə bölmələri və əməkdaşları arasında səlahiyyət və cavabdehliklərin bölüşdürülməsi;
- Risklərin xüsusi növləri və alt növləri üzrə risklərin birbaşa idarə edilməsi və nəzarəti səlahiyyətlərinin təsviri;
- Risklərin monitorinqi (daimi müşahidəsi) qaydası;
- İdarəetmə orqanlarına bank risklərinin artmasına təsir edən faktorlar haqqında məlumat vermə qaydası;
- Risklərə nəzarət (qarşısının alınması, qəbulu, azaldılması, ötürülməsi) üsulları;
- Qəbul edilən risklərə cavabdehlik daşıyan bölmələrə risklərin idarəedilməsi məsələlərinə dair məlumatın təmin edilməsi;
- Risklərin səmərəli idarəedilməsinə nəzarət edilməsi qaydaları;
- Risklərin ən son kəmiyyətinin (limitlərinin) təşkil edilməsi üsulları və prosedurları.

5.5. Bank ona xas olan risklərə dair məlumatları səhmdarların, kreditörün, əmanətçilərin və digər müştərilərin, xarici auditorların, reyting agentliklərinin və marağı olan digər tərəflərin diqqətinə çatdırır, həmçinin risklərin idarəedilməsi üsullarına dair məlumatı açıqlayır.

6. Risklərin idarə edilməsi işinin təşkili

6.1. Bankın fəaliyyət növləri, biznes prosesləri və informasiya sistemləri üzrə risklərin idarə edilməsi prosesi. Bu zaman risklərin idarə edilməsinin müdafiə xətləri nəzərə alınır (*Əlavə 1*):

6.1.1. Birinci müdafiə xətti – fəaliyyətləri banka birbaşa risklər yaradan bütün qruplar - bankın müştərilərinə xidmət göstərən, məhsul və xidmətlərin inkişafını həyata keçirən struktur bölmələr, habelə bankın filial və şöbələri daxildir. Birinci müdafiə xəttinin əsas məsuliyyətləri aşağıdakılardır:

6.1.1.1. Bütün risklərin idarə olunması və əlaqədar nəzarət tədbirləri ilə bağlı məsuliyyətlik;

6.1.1.2. Təkmilləşdirmə, o cümlədən resursların bölüşdürülməsi və prioritetləşmə qərarları vasitəsilə risklərin müəyyənləşdirilməsindən başlayaraq bütün mərhələləri əhatə edən risklərin idarə olunması.

6.1.2. İkinci müdafiə xətti: bankda risklərin idarə edilməsi, hüquqi, komplayens, İT və likvidlik risklərinin idarə edilməsi funksiyasını həyata keçirən struktur bölmələr daxildir. Risklərin idarə edilməsi üzrə ikinci müdafiə xəttinin genişlənməsi səbəbi risk növləri üzrə spesifikanın yaranması və mütəmadi olaraq risk növlərinə tələblərin artmasından ibarətdir. Bu səbəbdən aşağıdakı

risk növləri üzrə II müdafiə xətti olaraq risklərin idarə edilməsi funksiyasını icra edən sktruktur bölmələr qeyd edilmişdir (*Əlavə 2*):

- 6.1.2.1. Hüquqi risklərin idarə edilməsi üzrə Hüquq şöbəsi;
 - 6.1.2.2. Komplayens risklərinin idarə edilməsi üzrə Komplayens departamenti;
 - 6.1.2.3. Likvidlik risklərinin idarə edilməsi üçün Xəzinədarlıq departamenti;
 - 6.1.2.4. İT risklərinin idarə edilməsi üzrə İnformasiya təhlükəsizliyi şöbəsi;
 - 6.1.2.5. Kredit risklərinin borcalan səviyyəsində idarə edilməsi üzrə Kreditlərin təhlili şöbəsi;
 - 6.1.2.6. Ümumi kredit riskləri (portfel səviyyəsində, yeni məhsul və xidmətlərə rəy verilməsi və.s) , bazar, əməliyyat(əməliyyat risklərinin yuxarıda qeyd olunan risk növlərindən əlavə) və.s risklərin idarə edilməsinə nəzarət, habelə yuxarıda qeyd olunan strukturlara risklərin müəyyən edilməsi və ölçülməsi, risk(itki) insidentlərinin toplanması və risk limitlərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı dəstək(subsidiar nəzarəti) funksiyasının icrasını Risklərin idarə edilməsi departamenti həyata keçirir.
- 6.1.3. Üçüncü müdafiə xətti: birinci və ikinci müdafiə xəttini qiymətləndirmək səlahiyyəti olan müstəqil daxili audit bölməsindən və kənar auditorlardan ibarətdir. Daxili audit bölməsi prosedur və mexanizmlərin effektiv və təkmil olması, habelə onların uyğun şəkildə icrasının risk əsaslı və ümumi auditini həyata keçirir.
- 6.2. Risklərin idarə edilməsi siyasəti bütün müdafiə xətlərinin öz fəaliyyətlərində gündəlik qərarlar verərkən qəbul etdikləri risklərin məqbul səviyyədə olması üçün sağlam risk mədəniyyətinin qurulmasını tələb edir.

7. RİED-in fəaliyyət üsulları

- 7.1. Bank beynəlxalq bankçılıq təcrübəsində qəbul edilmiş üsulları nəzərə almaqla risklərin qiymətləndirilməsi və idarə olunması üsullarını müstəqil müəyyən etmək hüququnu özündə saxlayır.
- 7.2. RİED bank risklərinin idarə olunması və qiymətləndirilməsinin optimal üsullarını müstəqil olaraq müəyyən edir/hazırlayır.
- 7.3. Maliyyə analitikləri tərəfindən istifadə olunan risklərin qiymətləndirilməsi üsullarının yüksək mobilliyi ilə əlaqədar RİED istifadə etdiyi bank risklərinin təhlili və idarə olunması üsullarını müntəzəm olaraq dəyişə bilər. RİED tərəfindən hazırlanan/istifadə olunan üsullar Bankın cari fəaliyyətini yerinə yetirən zaman yaranan bank risklərinin optimal idarə olunmasını təmin etməli, beynəlxalq təcrübədə istifadə olunan risklərin qiymətləndirilməsi və idarə olunması üsullarını nəzərə almalıdır.
- 7.4. RİED tərəfindən istifadə olunan risklərin qiymətləndirilməsi və idarə olunması metodikasını Bankın İdarə Heyəti təsdiq etməlidir. RİED Bankın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilmiş Metodikanı Bankın əməkdaşlarının bank risklərinin idarə olunması üsulları ilə tanış olması/təlimi çərçivəsində Bank əməkdaşlarının diqqətinə çatdırır.
- 7.5. Bankın fəaliyyəti zamanı yaranan risklərin qiymətləndirilməsi üzrə istifadə

olunan üsulların aktuallığına və onların yerinə yetirilməsinə nəzarəti II müdafiə xəttində yerləşən strukturlarla birlikdə RİED cavabdehlik daşıyır.

8. RİED-nin Bankın bölmələri ilə qarşılıqlı əlaqəsi

- 8.1. Bankın RİED öz fəaliyyətində Bankın İdarə Heyətinin Sədrinə tabedir. Həmçinin RİED ildə iki dəfədən az olmayaraq, Bankın Müşahidə Şurasına hesabat verir;
- 8.2. RİED-inin Rəhbəri risklərin səviyyəsinə təsir edə biləcək amillərin aşkar edilməsinin bütün hallarına dair məlumatı Bankın rəhbərliyinə və Daxili audit bölməsinə bildirməlidir;
- 8.3. RİED-inin rəhbəri və əməkdaşları RİED-inin fəaliyyətinə mane olan bütün hallar barədə Bankın idarəetmə orqanlarına, Bankın rəhbərliyinə məlumat verməlidirlər;
- 8.4. Bankın nəzarət şöbələrinin (Daxili Nəzarət şöbəsi) əməkdaşları və rəhbərləri bank əməliyyatlarının yerinə yetirilməsində aşkar etdikləri bütün pozuntulara dair dərhal RİED-inin rəhbərinə məlumat verməlidirlər;
- 8.5. Bankın bütün bölmələrinin əməkdaşları RİED-inin əməkdaşlarına öz funksiyalarını yerinə yetirməkdə yardım etməlidirlər;
- 8.6. Bankın əməkdaşları aşkar etdikləri bank risklərinin səviyyəsinin artmasına/dəyişməsinə təsir edə biləcək faktları, həmçinin Banka, əmanətçilərə, müştərilərə zərər verilməsi faktlarını öz birbaşa rəhbərlərinin, daxili audit Departamentinin və RİED-inin diqqətinə çatdırmalıdırlar;
- 8.7. Bankın əməkdaşlarının risklərin idarə olunması ilə əlaqədar tədbirlər kompleksinin yerinə yetirilməsi zamanı hər hansı sualı yaranarsa, onlar məsləhət üçün RİED-inin rəhbərinə müraciət edirlər;
- 8.8. RİED-inin rəhbəri məsələlərin operativ şəkildə həlli üçün Bankın müvafiq rəhbərləri ilə əlaqə saxlamaq hüququna malikdir;
- 8.9. RİED-inin rəhbəri risklərin səviyyəsinə dair müntəzəm birləşdirilmiş hesabat hazırlamaqla iki aydan bir Risklərin İdarəedilməsi Komitənin yığıncağında risklərin səviyyəsinə dair məlumatı Bankın rəhbərliyinə çatdırır;
- 8.10. RİED-nin rəhbərinin və əməkdaşlarının bankda istənilən məlumat bazasına, bankdaxili əməliyyat sistemlərinə, habelə daxili auditin hesabatlarına çıxışı təmin olunmalıdır;
- 8.11. RİED-nin fəaliyyəti müstəsna deyildir və ümumi əsasla Daxili Audit bölməsi tərəfindən yoxlanıla bilər. RİED-inin rəhbəri Daxili Audit bölməsinə öz funksiyalarını yerinə yetirməyə imkan vermək üçün lazım olan bütün məlumatları (hazırkı hissənin 7.2 bəndində göstərilənlərdən əlavə) təqdim edir.

9. Yekun müddəalar

- 9.1. Bu Siyasət Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edildiyi andan hüquqi qüvvəyə minir və qüvvəyə mindiyi andan etibarən əvvəlki tarixlərdə təsdiq edilmiş eyniadlı sənədlər qüvvədən düşmüş hesab edilir.
- 9.2. Bu Siyasətə edilən əlavə və dəyişikliklər Müşahidə Şurasının qərarı ilə qüvvəyə minir.

Risqlərin idarə edilməsi üzrə müdafiə xətləri

- I müdafiə xətti
- II müdafiə xətti
- III müdafiə xətti

Qeyd: Bir sıra risk növləri üzrə I müdafiə xətti üzrə yerləşən struktur bölmələr arasında II müdafiə xətti funksiyası icrasını həyata keçirən strukturlar aşağıdakı kimidir.

	I müdafiə xətti		II müdafiə xətti	
			<i>Birbaşa</i>	<i>Subsidiar məsuliyyət</i>
Likvidlik riski üzrə	Filiallar	Xəzina departamenti	Xəzindərləq departamenti	Risqlərin İdarə Edilməsi Departamenti
Nüfuz riski üzrə	Bankın bütün əməkdaşları	Filiallar	Marketing və ictimaiyyətlə əlaqələr Şöbəsi	Risqlərin İdarə Edilməsi Departamenti
Komplyens riski üzrə	Filiallar	Əməliyyat departamenti	Komplyens departamenti	Risqlərin İdarə Edilməsi Departamenti
Hüquq riskləri üzrə	Filiallar	Kredit departamenti	Hüquq Şöbəsi	Risqlərin İdarə Edilməsi Departamenti
İnsan resursları riski üzrə	Bankın bütün əməkdaşları	Filiallar	İnsan resursları Şöbəsi	Risqlərin İdarə Edilməsi Departamenti
		Daxili nəzarət Şöbəsi		
		Daxili təhlükəsizlik Şöbəsi		

Və.s

Digər risk növləri üzrə ikinci müdafiə xətti məsuliyyəti daha ətraflı verilmişdir.

II Müdafiə xətti - risk növləri və nəzarət üzrə məhsul struktur											PREMIUM BANK										
İdarə heyəti	İcrə edilən funksiyalar	Təpik II Xətt məsuliyyəti	Risk növləri	Maliyyə riskləri			Qeyri-maliyyə riskləri				Digər risklər										
				1 Kredit riski	2 Bazar riski	3 Likvidlik riski	4 Kompleks riski	5 IT və Məlumatların qorunması riski	6 Outsorsinq riski	7 Model risk	8 Əməliyyat riski	9 Nüfuz riski	10 Strateji risk	11 Layihə riski							
İdarə Heyəti üzvi	Büxəli maliyyə funksiyaları	1	Risk kateqoriyası	a	Borcalın riski	a	Faiz riski	a	Ötəbilik likvidlik, hesablaşma riski	a	Çıxış pulların yığılması riski	a	Məlumatların məxfiliyi	b	Qeyri-əməliyyat riski	a	İnsan resurslarının riski	a	Proqnozlaşdırma riski		
		2	Kreditin Tədbiri	b	Kontrahentin riski	b	Kapital riski	b	Qısa müddətli likvidlik riski	b	Stokiyalar və mübadilə riski	b	Məlumatların bütövlüyü riski	b	Xərci autorsinq riski	b	Hüquq riski	c	Yeni biznes riski		
		3	Kompleks riski	c	Emittentin riski	c	Valyuta riski	c	Stressli likvidlik və maliyyə bəyüzümü riski	c	Rəyətəməli və korporasiya riski	c	Məlumatın mövcudluğu riski	c		c	Vergi riski	d	İnvestor əlaqələri riski		
		4	İdarə Heyətinin Məsuliyyəti	d	Ölkə riski	d	Ölüm riski	d		d	Dərəcə riski	d	IT tətbiqi riski	d		d	Fiziki zərər riski				
İdarə Heyətinin Məsuliyyəti	Büxəli maliyyə funksiyaları	5	AB risk növləri	e	Nöqsətli valyutada kreditləşmə riski	e		e	Vergidən yayınma riskinin əsaslandırılması	e	İnformasiya təhlükəsizliyi riski	e		e	İcrə çatdırılması, proses riski						
		6	Xəbərdarlıq	f	Konsentrasiya riski	f		f	Normativ tələblərə uyğunluq riski	f		f	Funksionallıq riski								
		7	Müasirlik																		
		8	Hüquq																		
İdarə Heyətinin Məsuliyyəti	Büxəli maliyyə funksiyaları	9	İdarə Heyətinin Məsuliyyəti																		
		10	Daxil təhlükəsizlik																		
		11	Məlumatın və sənədin təhlükəsizliyi																		
		12	Müasirlik																		